

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการขยะและลดปริมาณขยะสะสมในครัวเรือนของตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนา กับชุมชน จึงใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม การสังเกต การศึกษาดูงาน การจัดเวทีชาวบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ และถอดบทเรียนเพื่อหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะ และหาแนวทางการเพิ่มมูลค่าขยะจากกระบวนการคัดแยกขยะในครัวเรือน มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1.1 เตรียมนักวิจัย (นักวิจัย นักวิจัยในพื้นที่ ผู้ประสานงาน และนักศึกษาที่ร่วมวิจัย) เตรียมพื้นที่เป้าหมายและวางแผนการดำเนินงาน

3.1.1.1 การเตรียมทีมวิจัย

3.1.1.2 การเตรียมชุมชน

3.1.1.3 วางแผนการดำเนินงาน

3.1.2. เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ ศึกษาดูงานและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.2.1 เตรียมเครื่องมือและอบรมการใช้เครื่องมือ

3.1.2.2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3.1.1.3 ศึกษาดูงาน

3.1.2.4 วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.3. ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสังเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาและแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการจัดการขยะ

3.1.3.1 ประชุมสรุปสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา

3.1.3.2 หาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในระดับชุมชน

3.1.3.4 สรุปผล และถอดบทเรียน

3.1.4 ติดตามผล ประเมินผล สรุปผล และถอดบทเรียน

3.2. กลุ่มเป้าหมาย

3.2.1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คนที่อยู่ในครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร ในตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 4,050 คน จำนวน 1,117 ครัวเรือน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้าน จิตอาสา หัวหน้ากลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน อสม. ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเจ้าหน้าที่ตำบลหนองทุ่ม เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุม เสวนา เวทีชาวบ้านและถอดบทเรียน

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนเจ้าบ้านที่มีชื่อในครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร ด้วยจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนมีจำนวนมาก และเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุกหมู่บ้าน จึงเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นครัวเรือนโดยใช้เกณฑ์เทียบบัญชีไตรยางค์ ร้อยละ 10 ของครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน และเก็บข้อมูลสุ่มแบบบังเอิญตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน เป็นจำนวน 111 ครัวเรือน เพื่อใช้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลประชากรจำนวนครัวเรือนของตำบลหนองทุ่ม ปี พ.ศ.2560

หมู่ที่	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 15)
1	บ้านโนนเขวา	114	11
2	บ้านหนองตาไก่	121	12
3	บ้านเผือก	78	8
4	บ้านม่วง	114	11
5	บ้านหนองทุ่ม	117	11
6	บ้านหนองทุ่ม	157	16
7	บ้านหนองเสือ	131	13
8	บ้านหนองแสงน้อย	67	7
9	บ้านหนองทุ่มพัฒนา	149	15
10	บ้านหนองทุ่ม	69	7

	รวม	1,117	111
--	-----	-------	-----

ที่มา : แผนยุทธศาสตร์3ปี(2561-2564) ตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นวิธีวิจัยหลักที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งต้องการศึกษาพฤติกรรม ทักษะคติ จิตสำนึก ข้อคิดเห็นคิด ข้อเสนอแนะในการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการพัฒนาชุมชน มีวิธีการศึกษาที่สำคัญดังนี้

3.3.1.1 เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริง และความเป็นจริงมากที่สุด ประกอบด้วย

การสังเกต (Observation) ใช้เก็บข้อมูลบริบทพื้นที่ชุมชน ด้านกายภาพ ของสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยและพฤติกรรมของชุมชน และรูปประเด็นเชิงพรรณนา

แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกรายประเด็น แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้เก็บข้อมูลด้านบริบทชุมชนซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป และแบบมีโครงสร้างใช้ถามภาพรวมของกิจกรรมการวิจัย ซึ่งใช้เก็บหลังจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติและการถอดบทเรียน หลังจากที่มีการทดลองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นเชิงพรรณนา

เวทีชาวบ้าน (People forum) เป็นการพูดคุย สนทนาแบบพื้นบ้าน ในประเด็นความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การแก้ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาและการวิจารณ์ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ใช้เก็บข้อมูล ทั้งระยะเตรียมการ ระยะปฏิบัติการ ระยะประเมินผลและระยะรับผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนโดยรวมในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นเชิงพรรณนา

การถอดบทเรียน เป็นการสรุปกิจกรรมที่ดำเนินการวิจัยตามประเด็นต่างๆที่ชุมชนได้รับรู้ เข้าใจ นำไปใช้ และได้รับผลประโยชน์ เพื่อทบทวนและคืนข้อมูลแก่ชุมชน

3.3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสังเกต การสัมภาษณ์ การระดมความคิด การจัดเวทีชาวบ้าน และถอดบทเรียน มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ รายละเอียดเชื่อมโยงแนวคิดสรุปผลและนำไปอธิบายเสริมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้เนื้อหามีความละเอียดชัดเจนกลุ่มลึกยิ่งขึ้น

3.3.2 การศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษาเชิงปริมาณเป็นการวิจัยข้อมูลเชิงตัวเลขเพื่อต้องการหาปริมาณประชากร ปริมาณขยะและข้อมูลด้านการจัดการขยะอื่นๆ มีวิธีการวิจัย ดังนี้

3.3.2.1 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลด้านการจัดการขยะในครัวเรือน ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้ประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดด้านการจัดการขยะทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน และแนวปฏิบัติการจัดการขยะที่ดีและเหมาะสมกับชุมชน

3.3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS และวิธีการบรรยาย ดังนี้

ข้อมูลจากแบบสอบถาม

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติค่าร้อยละ
- 2) ความคิดเห็นด้านการจัดการขยะ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

เกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5), มาก (4), ปานกลาง (3), น้อย (2), น้อยที่สุด (1) นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบประเมินของกลุ่มตัวอย่าง มาหาค่าเฉลี่ย และมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
	3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
	2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
	1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
	1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

3.4.1.1 ค่าร้อยละ

3.4.1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3.4.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.4.2 ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การระดมความคิด การจัดเวทีชาวบ้าน ถอดบทเรียน และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้สถิติแบบบรรยายตามข้อเท็จจริง

3.5 แผนการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 3.2 แผนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ช่วงเวลา ดำเนินการ	ทำอะไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ	งบประมาณ (รายการใช้จ่าย/จำนวนเงิน) แยกตามกิจกรรม
1. ขั้นตอนการเตรียมการ ด้านบุคลากร พื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
เดือนมกราคม 2560 1.1 การเตรียมทีมวิจัย	1.1 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ - วางแผนการดำเนินการ ออกแบบเครื่องมือ แบบบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และทิศทางการทำงานร่วมกัน - ทีมวิจัย ม.ร.ภ.บร. 3 คน - เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 2 คน - ผู้นำชุมชนและอสม. 5 คน รวม 10 คน	- อาหารกลางวันพร้อมอาหารว่าง 1 มื้อ ประชุม (10 คน x 100 บาท) = 1000 บาท - วัสดุประชุม = 500 บาท - ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง = 1200 บาท รวมเป็นเงิน 2,700 บาท

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ช่วงเวลาที่ยดำเนินการ	ทำอะไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ	งบประมาณ (รายการใช้จ่าย/จำนวนเงิน) แยกตามกิจกรรม
<p>เดือนมกราคม 2560</p> <p>1.2 การเตรียมชุมชน</p>	<p>1.2 จัดเวทีประชุมคนในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นมาวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการวิจัย</p> <p>- วางแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกับคนในชุมชน และนำเสนอต่อชุมชนเพื่อให้เหมาะกับชุมชน</p> <p>- วางแผนการเก็บข้อมูลร่วมกัน</p> <p>- ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร. 4 คน</p> <p>- เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน</p> <p>- ทีมวิจัยพื้นที่และผู้นำชุมชน 25 คน</p> <p>รวม 30 คน</p>	<p>- อาหารกลางวันพร้อมอาหารว่าง 1 มื้อ ประชุม (30 คน x 100 บาท) = 3,000 บาท</p> <p>- ค่าถ่ายเอกสารข้อมูล 30 ชุดๆ ละ 20 บาท = 600 บาท</p> <p>- ค่าวัสดุประชุม 1,000 บาท</p> <p>- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง=1200บาท</p> <p>รวมเป็นเงิน <u>5,800</u> บาท</p>
<p>เดือนกุมภาพันธ์ 2560</p> <p>1.3 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบท</p>	<p>1.3 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลขยะ</p> <p>-จัดเวทีประชุมชาวบ้าน</p> <p>-ออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล</p> <p>- กำหนดประเด็นและกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล</p> <p>-สรุปผล</p> <p>1.1 ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร. 4 คน</p> <p>1.2 เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน</p>	<p>- อาหารกลางวันพร้อมอาหารว่าง 2 มื้อ (30 คนx120 บาทx1 วัน) = 3,600 บาท</p> <p>- ค่าวัสดุ 1,000 บาท</p> <p>- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง=1200บาท</p> <p>รวมเป็นเงิน <u>5,800</u> บาท</p>

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ช่วงเวลาที่ทำเนิการ	ทำอะไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ	งบประมาณ (รายการใช้จ่าย/จำนวนเงิน) แยกตามกิจกรรม
	1.3 ทีมวิจัยพื้นที่และผู้นำชุมชน 25คน รวม 30 คน	
2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาดูงานและสรุปทเรียน		
เดือนกุมภาพันธ์ -มีนาคม 2560 2.1 ศึกษาดูงาน 2.2 ถอดบทเรียน 2.3 สรุปทเรียน	2.1 ศึกษาดูงานที่ อบต.บัวตูม อ.โซ่พิสัย จ.บึงกาฬ หรือ อบต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด -รวบรวมข้อมูล 2.2 ถอดบทเรียน 2.3 สรุปทเรียน -ทีมวิจัย+นักศึกษา มรภ.บร. รวม 4 คน - เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน - ทีมนักวิจัยในพื้นที่และผู้นำชุมชน 10 คน รวม 15 คน	- อาหารกลางวันพร้อมอาหารว่าง 3 มื้อ ประชุม (15 คน x 100บาท x3มื้อx2วัน) = 9,000บาท -ค่าที่พัก 1 คืนๆละ600บาท 8x600x1คืน=4,800 บาท -ค่าเช่ารถตู้ 1 คันๆละ1,800บาท ต่อวัน =1x2x1800=3,600บาท -ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 1,200บาทต่อวัน=1คันx2วันx1,200 บาท=2,400 บาท - ค่าวัสดุประชุม 1,000 บาท รวม <u>20,800</u> บาท
3. ประชุมเชิงปฏิบัติเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลหาแนวทางการแก้ปัญหาและรูปแบบแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการจัดการขยะ		
เดือนมีนาคม 2560 3.1 ประชุมสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา เดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2560 3.2 ปฏิบัติการจัดการขยะใน	3.1 ดำเนินการประชุมสังเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกับชุมชน 3.2 ปฏิบัติการจัดการขยะในครัวเรือนในระดับชุมชน	- อาหารกลางวันพร้อมอาหารว่าง 1 มื้อ ประชุม (30 คน x 100 บาท x1วัน)=3,000 บาท - ค่าถ่ายเอกสารประชุม 30 ชุดๆ

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ช่วงเวลาที่ยดำเนินการ	ทำอะไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ	งบประมาณ (รายการใช้จ่าย/จำนวนเงิน) แยกตามกิจกรรม
ครั้วเรื้อน มิถุนายน 2560 3.3 ส่งเคราะห์แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชน	-สรุปผล 3.3 ดำเนินการประชุมสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติร่วมกับชุมชน -ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร.4 คน -เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน -ทีมนักวิจัยในพื้นที่และผู้นำชุมชน 25 คน รวม 30 คน	ละ 20 บาท = 600 บาท - ค่าวัสดุประชุม 1,000 บาท -ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง=1,200บาท รวมเป็นเงิน <u>5,800</u> บาท
4. ติดตามผล ประเมินผล ถอดบทเรียนและสรุปผล		
เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2560 4.1 ติดตามผล 4.2 ประเมินผล 4.3 ถอดบทเรียน	4.1 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อติดตามผล 4.2 ประเมินผล 4.3 สรุปบทเรียนและถอดบทเรียน สรุป แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการขยะในครั้วเรื้อนระดับชุมชน -ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รท.บร. 4 คน - เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน - ทีมนักวิจัยชุมชน 25 คน รวม 30 คน	- อาหารกลางวันพร้อมอาหารว่าง 1 มื้อ ประชุม (30 คน x 100 บาท) = 3,000 บาท - ค่าถ่ายแบบสอบถาม 100 ชุดๆ ละ 6 บาท=600 บาท -ค่าวัสดุประชุม 1,000 บาท -ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง=1,200บาท รวมเป็นเงิน <u>5,800</u> บาท

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ช่วงเวลา ดำเนินการ	ทำอะไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ	งบประมาณ (รายการใช้จ่าย/จำนวนเงิน) แยกตามกิจกรรม
<p>เดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน 2560</p> <p>4.4 สรุปผลการวิจัย</p> <p>เดือน ธันวาคม 2560</p> <p>รายงานผลการวิจัย</p>	<p>4.4 ประชุมทีมงานวิจัยเพื่อสรุปผลการวิจัย</p> <p>-ทีมวิจัย+นักศึกษา ม.รภ.บร. 4 คน</p> <p>-เจ้าหน้าที่ประสานงาน อบต. 1 คน</p> <p>รวม 5 คน</p>	<p>-อาหารกลางวันพร้อมอาหารว่าง 2 มื้อ(5 คน x 120 บาท) = 600 บาท</p> <p>- ค่าถ่ายเอกสารเข้าเล่มวิจัย (5x300)=1,500 บาท</p> <p>-ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง=1,200บาท</p> <p>รวมเป็นเงิน <u>3,300</u> บาท</p>
<p>รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 50,000 บาท</p>		